

SCHEMERTIJD

SCHEMERTIJD

Elle Werners

Oorlogsverslag Den Bosch 1944

Ontcijferd en van commentaar voorzien

door een tachtigjarig oorlogskind

Foto's en documenten uit het familiearchief

Ontwerp cover, opmaak en inhoud door mijzelf gerealiseerd.

Uitgever: BOOKMUNDO

De ongesigneerde gedichten zijn van mijn hand.

© Elle Brenninkmeijer-Werners

Inhoud

SCHEMERTIJD	3
‘En dan die arme stumperds van kinderen, kinderen die er nog geen besef van hadden wat er rondom hen gebeurde. Instinctief zochten zij dekking bij hun ouders, die met hun lichamen het tere kinderlichaampje zoveel mogelijk trachtten te beschermen tegen de onbarmhartige projectielen en koude. Met grote vraagogen keken zij naar hun ouders op, als om in hun ogen te zien hoe groot het gevaar was. Nooit tevoren had het kinderlijke vertrouwen in de ouders zo een grote indruk op ons gemaakt en bij velen zullen ongetwijfeld ook die momenten onvergetelijk zijn geweest.’	8
Als fanatiek amateurfilmer legde mijn vader unieke beelden vast. Maar ook maakte hij notities met potlood in een blocnootje. Ik bewonder de dapperheid en de creativiteit van mijn toen nog jonge ouders. Mijn vader was jarig op 28 oktober, dus daags na de bevrijding van DEN BOSCH vierde hij zijn 39 ^e verjaardag! Mijn ouders trouwden op 16 oktober 1940. Ze kregen tijdens de bezetting twee kinderen. Op 11-11-1944 kwam er ook nog een derde ‘bevrijdingskindje’ bij: (overleden in 2008). Na de oorlog: mijn bijzondere broer (1947) en hekkensluiter ‘Kruimeltje’ (1948). Op de foto’s en filmpjes zie je twee kleine meisjes in militaire kleding. Bij de bevrijder op schoot en op een echte jeep. (Mijn zus Tony en ik). De Canadees Jack Hazelwood was een van onze bevrijders. Afkomstig uit Brandon, Manitoba – Canada. In mijn beleving was hij de ‘superheld’. Ik leerde Engelse woordjes: ‘Jack, chocolate!’ riep ik dan en tikte driftig op zijn borstzak. Naar aanleiding van deze anekdote wil ik nog wat delen: - In 2008 op 26 April stond het volgende stuk in de Telegraaf: ‘Op onze oproep vorig jaar april - geplaatst bij een interview met een Spitfirevlieger - reageerden lezers van De Telegraaf massaal.’ Ooggetuigen van de Tweede wereldoorlog. Bijzondere ooggetuigenissen van Nederlanders die de oorlog hebben meegemaakt. (Met een cd van het laatste interview met Soldaat Van Oranje.) Door Charles Sanders. Uitgeverij House of Knowledge. Mijn bijdrage aan dit boek: de pagina’s 48 en 49.....	10
Na enig zoeken en navragen kwam ik dankzij mijn jongste zus het documentje op het spoor. Vervolgens kreeg ik de kopietjes, die mijn oudste zus voor mij verzorgde. Keurig gedrukt, maar bijna onleesbaar. Ik was razend nieuwsgierig naar de inhoud. Ze deed er een briefje bij: ‘Papa heeft het op twee notitieblokjes geschreven, en heeft dat later (t/m blz. 20) in een schriftje overgeschreven. Eén gedeelte zat nog met een nietje vast, andere velletjes zijn los. Ik ga ze sorteren na kopiëring...’ Met potlood geschreven op - deels gelinieerd - deels ruitjespapier -. Veel teksten waren doorgestreept. Enkele losse blaadjes maakten het lastig om de volgorde te bepalen; en bijna nergens gedateerd! Een MONSTERKLUS.....	11
Anvullend bericht.....	3
Hoe het zij, de trein, die deze groep zou vervoeren, werd nog op het stationsemplacement door een geallieerd vliegtuig beschoten!.....	3
Tijdens zowel de Eerste als de Tweede Wereldoorlog werden Engelse soldaten vaak <i>Tommies</i> genoemd. Deze bijnaam danken de soldaten volgens de overlevering aan een veldslag die eind achttiende eeuw bij het Brabantse plaatsje Boxtel werd geleverd.....	10
Niet de oudste, maar wel de leukste verklaring waarom men Duitsers <i>MOFFEN</i> noemde is verbonden met het Beleg van Groningen tijdens het Rampjaar 1672, door de Duitse krijgshoofd ‘Bommen Berend’, zoals de bijnaam luidde van de Münsterse bisschop Christoph Bernhard von Galen. De Duitse soldaten zouden toen moffen (bonte kokers voor warme handen, vooral populair in de damesmode) hebben gedragen. Deze moffen zaten een leren riem aan hun rokken bevestigd. Volgens de Groningers was dat nogal verwijfd en waren de Duitse soldaten hoogstwaarschijnlijk klein geschapen. De Duitsers werden daarom spottend ‘moffen’ genoemd. Met de intocht van de Duitsers in Nederland, vanaf mei 1940, werd het oude scheldwoord nieuw leven ingeblazen, met name in de speeches van koningin Wilhelmina voor Radio Oranje. Regelmatig noemde de koningin de Duitsers ‘moffen’.....	11
BRONNEN.....	28
IEDERE DAG.....	41
KAN KERSTMIS ZIJN OF PASEN.....	41

OF BEVRIJDINGSDAG	41
WAAROM, WAAROM...EPILOOG.....	42
COMMENTAAR op de citaten uit het verslag van Sergeant Lawson:	43
mijn laatste kaars raakt op het eind!.....	46

DEEL I

Op pagina 109 van het boekje *De Bevrijding van 's-Hertogenbosch* (DE BOSCHBOOM 1969) las ik een ontroerend stukje geschreven door blokhoofd Foppele ('t Zand).

'En dan die arme stumperds van kinderen, kinderen die er nog geen besef van hadden wat er rondom hen gebeurde. Instinctief zochten zij dekking bij hun ouders, die met hun lichamen het tere kinderlichaampje zoveel mogelijk trachtten te beschermen tegen de onbarmhartige projectielen en koude. Met grote vraagogen keken zij naar hun ouders op, als om in hun ogen te zien hoe groot het gevaar was. Nooit tevoren had het kinderlijke vertrouwen in de ouders zo een grote indruk op ons gemaakt en bij velen zullen ongetwijfeld ook die momenten onvergetelijk zijn geweest.'

